

Mervärdesskatt
Ekonomisk brottslighet inom EU

Mattias Savci

Rättsvetenskap, kandidat
2019

Luleå tekniska universitet
Institutionen för ekonomi, teknik och samhälle

Innehållsförteckning

Sammanfattning	4
1 Inledning	1
1.1 Bakgrund.....	1
1.2 Syfte	1
1.3 Metod	1
1.4 Disposition	1
2 Maktfördelningen mellan EU och medlemsländerna	2
2.1 Bakgrund.....	2
2.2 EU-konform tolkning.....	2
2.3 Direkt tillämplighet och direkt effekt	3
2.3.1 Primärrätt	3
2.3.2 Sekundärrätt	3
2.3.3 Direkt effekt	4
2.3.4 Omvänd direkt effekt	5
3 Syftet med moms och harmoniseringen.....	7
3.1 Bakgrund och syfte med moms.....	7
3.2 EU-rättsliga principer.....	8
3.2.1 Destinations- och ursprungsprincipen.....	8
4 Ekonomisk brottslighet	9
4.1 Bakgrund.....	9
4.2 Orsaker till ekonomisk brottslighet.....	9
4.2.1 Organiserad brottslighet.....	9
4.2.2 Globalisering.....	10
4.2.3 Icke organiserad brottslighet.....	10
4.2.4 Konkurrens.....	11
5 Momsbedrägeri	12
5.1 Nationellt momsbedrägeri för ingående och utgående moms.....	12
5.1.1 Kassafusk	12
5.1.2 Konkurs.....	12
5.1.3 Spridning.....	13
5.1.4 Falsa fakturor	13
5.2 Vid gemenskapshandel	13
5.3 Metoder.....	16
5.3.1 <i>Karusellhandel</i>	16
5.3.2 Hawala Banking.....	19

5.3.3 Privatimport av bilar från utlandet.....	21
5.3.4 Penningtvätt Trestegsprocessen.....	21
5.4 Sammanfattning.....	22
6 Åtgärder.....	23
6.1 Utökade kontroller.....	23
6.2 Utvidgat samarbete mellan medlemsländerna.....	23
6.3 Penningtvätt.....	23
6.3.1 Swedbank och Danske banks penningtvättshärva 2019.....	24
7 Analys och slutdiskussion.....	26
7.1 EU-gemenskapen.....	26
7.1.2 Motverka momskaruseller.....	26
7.1.3 Motverka penningtvätt.....	27
Källförteckning.....	28

Sammanfattning

Inom den Europeiska unionen har vi idag principen om den fria och gemensamma marknaden där moms ska tas ut i det land där varan konsumeras. Detta innebär att företag inom unionen kan handla varor momsfritt. Det var år 1993 som man inom unionen avskaffade momstullen, vilket i sin tur ledde till att det blev svårare att kontrollera momssystemet. Brottsligheten och bedrägerierna ökade i samband med avskaffandet av tullarna och skattekontrollen blev betydligt sämre då man inte längre betalade momsen vid tillförandet. Detta öppnade för bedrägerier såsom ökad karusellhandel, fiktiv handel- och penningtvätt. Det medför stora kostnader för staterna som utsätts för bedrägeri i form av moms. Med hjälp av den rättsdogmatiska metoden har det i uppsatsen redogjorts för gällanderätt avseende den ekonomiska brottsligheten för att avslutningsvis komma fram till ett förslag till lösning på det aktuella problemet. Ett förslag när det gäller moms karusell är att det inte ska förekomma moms vid handel av två företag inom landet, utan att de företag som säljer till slutkonsument istället ska påföra moms.

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Idag finns det ett flertal metoder som snabbt sprider sig för att kunna genomföra ekonomisk brottslighet. Den ekonomiska brottsligheten är en svårkontrollerad då det med dagens teknik går att begå bedrägerier samt flytta runt medel mellan flera banker och stater på några minuter. En av de främsta orsakerna till att det begås ekonomisk brottslighet är de förtjänstmöjligheter som finns samt att det är låg risk att upptäckas.

Att många uppfattar skatterna som höga medför att den moraliska uppfattningen kan skilja sig från den lagstiftning som finns. Denna uppfattning kan leda till att fler människor anser att det inte är moraliskt fel att underhålla avgifter och skatt. Detta kan i sin tur leda till att systemet idag kan kollapsa. När det handlar om bedrägerier gällande mervärdesskatten har det uppkommit väsentliga problem. Ett av problemen som uppstod när man slopade tull inom EU, var att den skatteskyldige köparen hade ansvar att betala in hela mervärdesskatten. Denna öppning har gjort att det har blivit svårare att kontrollera att mervärdesskatten betalas in samt att den har öppnat dörren för bedrägeri såsom karusellhandel.

1.2 Syfte

Syftet med uppsatsen är att redogöra för det europeiska mervärdesskattesystemet och problemen med ekonomisk brottslighet i Sverige och inom EU. I uppsatsen redogörs även för olika tillvägagångssätt vid ekonomisk brottslighet och hur man kan motverka dessa.

Följande specifika frågeställningar behandlas i uppsatsen:

- 1) Vad är mervärdesskatt och hur har den harmoniserats inom EU?
- 2) Vad är tillvägagångssättet för att begå ekonomisk brottslighet?
- 3) Vad kan man göra för att motverka ekonomisk brottslighet?

1.3 Metod

Syftet besvaras med hjälp av den rättsdogmatiska metoden. Den rättsdogmatiska metoden utgår som huvudregel från lagstiftning, rättspraxis, proportioner samt doktrin för att besvara juridiska frågeställningar.¹ Redogörelsen för samarbetet inom EU bygger i huvudsak på Studier av EU-fördrag samt doktrin. Vidare används EU-direktiv, avgöranden från EU-domstolen, nationell lagstiftning, nationella domstolsavgöranden samt doktrin för att fastställa gällande rätt avseende mervärdesskatt, tillvägagångssätt vid ekonomisk brottslighet och hur detta kan motverkas.

1.4 Disposition

Efter det inledande kapitlet redogörs för samarbetet inom EU (kapitel 2) följt av vad mervärdesskatten innebär på gemenskaps och nationell nivå (kapitel 3). Därefter förklaras översiktligt ekonomiska brottsligheten (kapitel 4), samt olika metoder för att begå ekonomisk brottslighet (kapitel 5). Uppsatsen avslutas med en redogörelse för åtgärder för att motverka nationella och gemenskapsinterna ekobrott (kapitel 6), samt analys och diskussion utifrån frågeställningarna (kapitel 7).

¹ Nääv, M & Zamboni, M S. 21.

2 Maktfördelningen mellan EU och medlemsländerna

I detta kapitel besvaras frågor som, hur och varför samarbetet mellan medlemsstaterna startade samt vilken påverkan EU har på mervärdesskattesystemet. Utöver detta beskrivs även några av de rättsprinciper som EU-domstolen tillämpar och hur EU-rätten förhåller sig gentemot de nationella reglerna.

2.1 Bakgrund

I samband med att Europa splittrades efter andra världskriget ville de västeuropeiska länderna ha ett samarbete med varandra för att undvika ett nytt krig och lösa osämjor på ett fredligt sätt. Länderna hade inte bara för avsikt att bilda ett samarbete för att förhindra krig utan strävade också för att bygga upp ett stabilare social- och ekonomiskt samarbete.² Det var 1951 som sex länder i Europa skrev under det första samarbetsavtalet vilket avsåg kol och stål. Det var sex år efter det första samarbetsavtalet som flera länder valde att skriva under föredraget för den europeiska ekonomiska gemenskapen.³ Det första föredraget handlade om att länderna skulle begränsa sina maktbefogenheter såsom att ha kvalificerad majoritet vid normerande beslut.⁴ Genom landets undertecknande valde man att avsäga sig delar av de rättigheter som normalt ligger inom ramen för landets suveränitet. Detta för att få ett bättre samarbete och en starkare ekonomisk utveckling genom det europeiska samarbetet.

Det europeiska samarbetet gjorde att ländernas skyldigheter samt rättigheter inskränktes och länderna begränsades även att fritt ingå avtal med andra länder. Varje land hade sina egna domstolar och stiftade sina egna lagar. Detta eftersom det inte fanns någon gemensam verkställighetsmakt mellan länderna. Den del av landets självständiga rättigheter som lämnas över avgörs genom medlemsstatens ratifikation av anslutningsfördraget, sedan är det gemenskapsfördraget som justerar de gemenskapsrättsliga institutionernas befogenheter.⁵ Dessa föredrag kan i många fall vara oklara och leda till att det blir svårt att tillämpa dessa. Vissa bestämmelser i föredragen är utformade på så sätt det är ett mål man strävar efter och inte rättighetsöverlåtande. Ett sådant exempel kan vi se i EU-föredraget i artikel 14 om diskrimineringsförbud.⁶

2.2 EU-konform tolkning

Nationella lagar och bestämmelser följer ett EU-direktiv ska tolkas i enlighet med de direktivregler som finns. Vilket med andra ord kallas för EU-konform tolkning.

EU-lagstiftningen består mestadels av direktiv. När ett land väljer att bli medlem i EU blir direktiven automatiskt bindande för det inträdande medlemslandet. Trots att ett land inträtt i EU betyder det inte att direktiven kan tillämpas i enskilda fall direkt. Utan syftet är att ett medlemsland istället ska inarbeta direktiven i den nationella lagstiftningen. Ett exempel på ett direktiv som inarbetats i den nationella lagstiftningen är mervärdesskattedirektivet som är ett gemensamt system inom EU för mervärdeskatt⁷ som har inarbetats i den svenska mervärdeskattelagen⁸. Bestämmelserna i mervärdeskattelagen och mervärdesskattedirektivet har inte nödvändigtvis samma utformning. EU-domstolen har beslutat att nationella regler som

² Melin, M s. 19.

³ Melin, M s. 20.

⁴ Melin, M s. 20.

⁵ Melin, M s. 24.

⁶ Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna Artikel 14.

⁷ Rådets direktiv 2006/112/EG.

⁸ Mervärdesskattelagen (1994:200).

omfattas av ett EU-direktiv ska så långt det är möjligt tolkas i enlighet med direktivreglerna med hänsyn till den nationella rättsordningen.

Avsikten med en EU-konform tolkning är att alla medlemsländer som inarbetar direktivreglerna i sin nationella rättsordning ska tolka direktivet på samma sätt oavsett medlemsland.⁹ Skyldigheten som finns med att man ska använda EU-konform tolkning betyder inte att de nationella reglerna ska tolkas mot EU:s klara ordalydelse. En tolkning ska ske när det finns flera tänkbara tolkningsalternativ och att man tolkar den nationella lagstiftningen i ljuset av direktivets ordalydelse. Det görs för att så långt som möjligt uppnå direktivets mål.

När det kommer till mervärdesskatt så ska mervärdeskattelagen tolkas med hänsyn till det mervärdesskattedirektiv¹⁰. När man tolkar mervärdeskattelagen i ljuset av mervärdesskattedirektivet så är rättspraxis från EU-domstolen av stor betydelse. Det är EU-domstolen som är den främsta tolkaren av EU-rätten och därmed är domarna viktiga vid tolkning av en direktivregel.

2.3 Direkt tillämplighet och direkt effekt

2.3.1 Primärrätt

EU-rättens primära del består främst av de ursprungliga föredragen men den innehåller även tillägg och gjorda ändringar. Det är i föredragen som det beskrivs hur EU:s intuitioner ska fungera, hur samarbetet mellan EU:s medlemsländer ska gå till, hur EU:s lagstiftningsprocess ska genomföras och vilka beslut som EU får fatta. Det krävs att det finns en rättslig grund i föredragen för att EU ska ha möjlighet att lagstifta i olika områden.¹¹

De finns två grundfördrag som EU-samarbetet främst bygger på. Det första är föredraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget)¹² och Europeiska unionen (EU-fördraget).¹³ Euratom-fördraget är också ett grundfördrag inom EU som fortfarande gäller. Vidare anses föredraget om kol- och stålgemenskapen (EKSG-fördraget)¹⁴ gälla från år 1952 som ett grundfördrag. EKSG-fördraget var dock begränsad och skulle endast gälla under en 50 års period, vilket gjorde att det föredraget upphörde att gälla år 2002. De andra föredragen är fortfarande gällande på en obegränsad tid.

Det var år 1993 som EU-fördraget trädde i kraft, även kallat för Maastrichtfördraget. Föredraget styrde den konstitutionella och övergripande funktionen inom EU. Maastrichtfördraget var grunden till bildningen av den Europeiska unionen. EU-fördraget ändrades den 1 december 2009 genom Lissabonfördraget.

2.3.2 Sekundärrätt

Sekundärrätten är den lagstiftning som skapats av EU och utgår från föredragens mål samt principer såsom beslut, rekommendationer, direktiv, yttranden och förordningar.¹⁵ Direktiv, beslut och förordningar som EU lägger fram är bindande och varje medlemsstat har möjlighet

⁹ 14/83 Von Colson, C-106/89 Marleasing, C-397/01 Pfeiffer.

¹⁰ Mervärdesskattedirektivet (2006/112/EG).

¹¹ SKV- rättslig vägledning (rättskällor inom EU).

¹² Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget).

¹³ Europeiska unionen (EU-fördraget).

¹⁴ Kol- och stålgemenskapen (EKSG-fördraget).

¹⁵ Europeiska kommissionen – typer av EU-rättsakter.

att själva bestämma hur direktiven ska implementeras i den nationella lagstiftningen.¹⁶ Medans yttranden och rekommendationer inte är bindande för en stat att implementera i den nationella lagstiftningen.

Förordningen är bindande för en medlemsstat och är direkt tillämpligt utan att medlemslandet hunnit inarbeta förordningen i den nationella lagstiftningen. En förordning som kan tillämpas direkt i Sverige och är gällanderätt är: ”*rådets genomförandeförordning (EU) nr 282/2011 om fastställande av tillämpningsföreskrifter för direktiv 2006/112/EG om ett gemensamt system för mervärdesskatt*”¹⁷.

Direktiv finns för att harmonisera lagstiftningen inom EU:s medlemsländer. Detta för att man ska få en fungerande marknad inom EU. Eftersom ett direktiv riktar sig direkt mot medlemsländerna är målet med direktivet bindande. Medlemsländerna måste harmonisera direktivet med den nationella lagstiftningen, dock får medlemsländer bestämma både tillvägagångssätt och formen själva för genomförandet. Medlemsländer har inom en tidsfrist som anges på direktivet på sig att införliva det i den nationella lagstiftningen. Ett exempel på ett direktiv som krävt att Sverige var tvungna att anpassa den svenska lagstiftningen var när sjätte direktivet ersattes av mervärdesskattedirektivet,¹⁸ vilket gjorde att man var tvungen att anpassa den svenska mervärdesskattelagstiftningen¹⁹.

2.3.3 Direkt effekt

Direkt effekt betyder att direktivets bestämmelser ger både rättigheter och skyldigheter för både juridiska personer och enskilda fysiska personer. De har möjlighet att åberopa ett direktiv bestämmelse direkt inför ett lands myndighet och domstol, vilket fastslogs av EU-domstolen i mål 26/62, van Gend & Loos²⁰.

Syftet är inte att EU-direktiv ska tillämpas i det enskilda fallet, utan syftet är att medlemslandet ska ha inarbetat innehållet från direktivet i medlemslandets nationella lagstiftning. Ett direktiv kan få en direkt rättslig verkan till fördel mot den enskilde mot medlemslandet trots att direktiv vanligtvis är riktat mot en medlemsstats. Detta kan ske trots att direktivet inte inarbetats i den nationella lagstiftningen. Detta betyder att särskilda unionsrättsliga bestämmelser kan anses ha en direkt effekt.

Det krävs att ett direktiv är ovillkorligt för att den ska anses ha en direkt effekt. Det innebär att bestämmelsen i direktivet ska kunna tillämpas utan att man behöver utfärda några kompletterande regler. För att en bestämmelse ska anses vara ovillkorlig krävs det att EU har gett medlemsländerna handlingsfrihet att på eget vis inskränka en valfrihet eller en rättighet när det kommer till att tillämpa bestämmelsen. Sedan krävs det att en bestämmelse som anses utgöra en direkt effekt har ett innehåll som är klar och precis som inte ger utrymme för en lämplighetsbedömning, vilket klargjort i tre avgörande från EU-domstolen.²¹ För att man ska veta ifall en bestämmelse i ett direktiv har en direkt effekt krävs det att man gör en bedömning i varje enskilt fall trots att bestämmelserna i direktiven ofta kan tillämpas med direkt effekt.

¹⁶ Art. 249 EU-fördraget. Melin, Mats s. 37.

¹⁷ Direktiv 2006/112/EG om ett gemensamt system för mervärdesskatt.

¹⁸ Direktiv 2006/112/EG – EU:s gemensamma system för mervärdesskatt.

¹⁹ Mervärdesskattelagstiftningen (dir. 2016:58).

²⁰ EU-mål 26/62, van Gend & Loos.

²¹ EU-mål 8/81, Becker, C-10/92 Balocchi och C-62/93 BP Soupergaz).

Mervärdesskattedirektivet ger bara rättigheter

Ett direktiv som endast ger enskilda personer rättigheter gentemot staten är mervärdesskattedirektivet. Anledningen är att ett direktiv alltid är riktat till en medlemsstat till skillnad till ett fördrag. Det är upp till medlemsstaten att på ett så lämpligt sätt som möjligast försöka uppnå direktivets mål. Det betyder att en myndighet inte kan åberopa en bestämmelse ur ett direktiv mot den enskilde. Det innebär att bestämmelser aldrig får en direkt effekt gentemot myndigheten förrän den har inarbetats i den nationella lagstiftningen.²² En unionsrättslig bestämmelse som omfattas av direkt effekt anses ha företräde framför den nationella rättsregeln. Det betyder att den unionsrättsliga bestämmelser ska oavsett vad som föreskrivs i den nationella rättsordningen tillämpas.²³

I EU:s fördrag finns det ingen bestämmelse som säger att EU-rätten direkt ska anses gälla om bestämmelsen skiljer sig från medlemsstatens nationella bestämmelser. I ett flertal domar har EU-domstolen utvecklat företrädandepripcipen som innebär att unionsrätten har företräde framför EU:s medlemsstaters nationella lagstiftning.²⁴ Lojalitetsprincipen är en av domstolens viktigaste utgångspunkter som återfinns i artikel 4 i EU-fördraget.²⁵

Lojalitetsprincipen²⁶ talar om att medlemsstaterna är förpliktade att säkerställa att landet lojalt följer och tillämpar EU-rätten. Länderna är skyldiga att tillämpa och tolka EU-rättens innehåll samt rätta sig efter överenskommelser från EU. De svenska domstolarna är därmed skyldiga att tillämpa den nationella lagstiftningen med hänsyn till EU-rättens bestämmelser. Lojalitetsprincipen kan delas in både negativ- och positiv lojalitet. Den negativa lojaliteten innebär att en medlemsstat inte får vidta åtgärder som kan förhindra EU:s mål och den positiva beskriver att en medlemsstat ska samarbeta för att stödja EU:s bestämmelser.²⁷

2.3.4 Omvänd direkt effekt

Den nederländska staten kunde inte tillämpa ett direktiv i ett brottsmål eftersom direktivet inte hade implementerats i den nationella lagstiftningen. I brottsmålet från 8 oktober 1987 avgjorde domstolen möjligheten för åklagare att tillämpa ett direktiv trots att den inte implementerats i den nationella lagstiftningen. *”direktivs bestämmelser vad innehållet beträffar framstår som ovillkorliga och tillräckligt precisa kan de enskilda åberopa dessa bestämmelser gentemot staten såväl när staten underlåter att inom föreskriven tid genomföra direktivet i nationell rätt som när den genomför detta på ett felaktigt sätt”*.²⁸ Målet handlade om ett företag som sålde en dryck som benämndes ”mineralvatten”.

Drycken bestod endast av kolsyra och vanligt kranvatten. Åklagaren förlitade sig på var ”marknadsföring av mineralvatten-direktivet” där det stod att en dryck endast får heta mineralvatten ifall de var utvunnet från marken.²⁹ EU – direktivet skulle ha implementerats i den nationella lagen inom fyra år. Det var den 7 augusti 1984 som företaget gjorde överträdelsen och implementeringen fastställdes ett år senare, 8 augusti 1985. EU-domstolen kom fram till att den direkta effekten av direktivet ska anses gälla ifall den enskilda åberopar

²² EU-mål C-397/01, Pfeiffer.

²³ EU-mål 6/64, Costa v. ENEL.

²⁴ EU-mål 6/64, Costa v. ENEL.

²⁵ EU-fördraget Artikel 4 C 202/18.

²⁶ EU-fördraget Artikel 4 C 202/18.

²⁷ Melin, M s. 21.

²⁸ EU-mål Mål 80/86.

²⁹ EU-mål 80/777/EEC.

det mot staten. Staten får dock inte i detta fall tillämpa direktivet mot den enskilde då staten inte hade implementerat EU-direktivet i den nationella lagstiftningen.

3 Syftet med moms och harmoniseringen

I detta kapitel beskrivs bakgrunden och syftet med mervärdesskatt (*moms*), samt två EU-rättsliga principerna: ursprungs- och destinationsprincipen. Detta för att ni som läsare ska få en större förståelse för moms och hur moms påverkar både företag och privat personer inom EU.

3.1 Bakgrund och syfte med moms

Syftet med mervärdesskattesystemet är att moms ska belasta slutkonsumenten. Momsbetalningar till staten i varje led som sker av beskattningsbara personer som ingår i ett produktions- och distributionskedjan, där företagen påför skatt när de säljer en vara för att sedan betala in momsen till staten. Eftersom moms ska belasta slutkonsument så finns det ett avdragsystem. En princip som har stor betydelse för avdragsrätten är Neutralitetsprincipen. Därmed garanterar det gemensamma mervärdesskattesystemet en neutralitet gällande skattebördan för all ekonomisk verksamhet. Oavsett resultat eller syfte som verksamheten eftersträvar så ska neutralitet gälla om verksamheten är momspliktig.³⁰

Det viktiga är att beskatta jämlika varor lika, därav är ett procenttal ett bra alternativ. Oavsett om produkten är tillverkad inom landet eller en så kallad importvara så bör de beskattas lika för att undvika en konkurrensfördel.³¹

Den nationella skatteneutraliteten medför problem eftersom mervärdesskattens nivåskillnader inom EU ger en vinklad konkurrens och problem med gränshandeln. Då e-handeln ökar så etablerar företagarna sig i länder med lägre skatt då det i flertalet av fallen är respektive lands lagar och regler som tillämpas.³²

Ett annat problem är att momsbedragare dras till länder med högre skatt, likt Sverige och grannlandet Danmark. Detta för att det är lättare att tjäna stora summor pengar. I EU är dessa länder de med högst mervärdesskattnivå – 25 % jämfört med snittet i EU på 19,5 %. En harmonisering förväntas resultera i mindre moms- och skatterelaterade brott.³³

Moms är en konsumtionsskatt som en företagare får in när de säljer en vara till en konsument. Moms ska alltid påföras utöver varukostnaden när ett företag säljer en vara inom EU-landet. Sker försäljningen till ett företag så kommer momsen att skjutas upp tills varan säljs till en konsument eller ett företag som inte är momsregistrerat och har avdragsrätt för ingående moms.³⁴

När ett företag förvärvar en vara har de avdragsrätt för den ingående momsen av varan. När de säljer ska de betala in moms till staten för utgående moms. Den ingående momsen kan anses som en sorts fordran mot staten medans den utgående anses som en skuld som företaget har till staten. Detta innebär att företaget antingen ska få tillbaka pengar eller betala tillbaka. Vanligtvis är det så att företagen måste betala tillbaka till staten eftersom företaget ofta säljer mer än vad de köper in och den ingående momsen är därmed längre än den utgående.³⁵

³⁰ EU-mål (C-255/02, Halifax, punkt 78).

³¹ EU-mål (89/81, Hong Kong Trade, punkt 6).

³² Johansson, L & Magnusson, D s. 201.

³³ Johansson, L & Magnusson, D s. 201.

³⁴ Forrsén, B s. 15.

³⁵ Forrsén, B s. 17.

3.2 EU-rättsliga principer

En av mervärdesskattedirektivets bestämmelser går ut på att en produkt eller vara ska som huvudregel beskattas i det EU-land där varan eller produkten konsumeras. Reglerna beträffande beskattningsland är detsamma som konsumeringslandet. Huvudregeln kan dock undantas ifall handeln av varor sker mellan EU-länderna. I vissa situationer så beskattas inte varan då den omsätts utan den beskattningsgrundande händelsen sker istället vid förvärvet av varan. Transaktionen som skedde är undantagen från skatteplikt i det land där den omsätts och ska istället anses utgöra ett unionsinternt förvärv i de land där företaget är registrerad för moms eller i varans de beskattningsland. I denna transaktion är omsättningslandet ett EU-land medans beskattningslandet är ett annat EU-land.³⁶

3.2.1 Destinations- och ursprungsprincipen

Vid varuhandel finns det bestämmelser om beskattningsland vilket återfinns i två huvudprinciper, destinationsprincipen och ursprungsprincipen. Destinationsprincipen gäller vid omsättning av en vara som har transporterats från ett EU-land till ett land utanför EU vilket anses som en export. Detta betyder att omsättningen av varan inte kommer att beskattas i det EU land där varan transporterades från. De importerade varorna kan istället behövas beskattas i landet utanför EU det vill säga destinationslandet. Destinationsprincipen bygger i stor utsträckning på bestämmelserna kring beskattningsland när det sker handel mellan EU-länder. Importbeskattning sker därmed inte mellan handeln, detta för att slippa dubbel beskattning. Varan kommer istället beskattas antingen som ett unionsinternt förvärv i destinationslandet eller i omsättningen.

Beskattningen vid handel mellan EU-länder kan i vissa fall enligt ursprungsprincipen ske i det EU-land där varan hämtats eller transporterats. Det kan hända när en viss vara förts hem av en resenär som besökt ett annat EU-land och det rör sig om en mindre varuförsändelse som en privatperson eller andra icke skatteskyldiga.

³⁶ SKV rättslig vägledning (Grundläggande om internationell varuhandel).

4 Ekonomisk brottslighet

Ekonomisk brottslighet är en benämning som flertalet ekonomiska brott går under. De brott som går under benämningen kan vara riktade mot företag, privat personer eller staten. I detta delkapitel kommer det att redogöras för orsaker och utförande av den ekonomiska brottsligheten i allmänhet.

4.1 Bakgrund

Ekonomisk brottslighet är ett samlingsbegrepp för ett flertal ekonomiska brott och regleras inte som en paragraf i lagboken. Brotten sker ofta genom en näringsverksamhet eller ett företag. Det finns ett stort mörkertal inom ekonomisk brottslighet som är betydligt större än annan typ av brottslighet. Det stora mörkertalet kan till stor del bero på att de ekonomiska brotten inte är riktade mot enskilda offer, utan brotten är ofta riktade mot staten och det är samhället som får lida av brottet då skatteintäkter minskar. Det är inte bara samhället som får lida av det, utan ärliga företag som tvingas konkurrera med oseriösa företag som kan pressa sina priser genom att exempelvis använda sig av svartarbete³⁷.

När staten utsätts för ekonomisk brottslighet drabbas alla människor i den staten eftersom det stjäls från den gemensamma kassan. Om brottet däremot riktats mot enskilda och företag så försvagas den ekonomiska tillväxten. Den ekonomiska brottsligheten omsätter uppskattningsvis endast i Sverige runt 150 miljarder svenska kronor. Av dessa 150 miljarderna är runt 100 miljarder uteblivna skatteintäkter och avgifter samt bedrägeri mot staten. De andra 50 miljarderna kommer från banker, företag och andra finansiella institut genom olika sorters bedrägerier.³⁸

Bokföringsbrott och skattebrott är två av de vanligaste ekonomiska brotten. Det är oftast Skatteverket, konkursförvaltare eller andra som går igenom företagets affärer och bokförings som upptäcker de ekonomiska brotten³⁹. När det kommer till traditionell brottslighet är det enkelt att reda ut ifall det har begåtts ett brott, utan det svåra är att reda ut vem som har begått brottet. Tvärtom är det vid ekonomisk brottslighet. Vid ekonomisk brottslighet kan man oftast knyta en person till gärningen, dock är det svåra att avgöra ifall personens gärning utgör ett ekonomiskt brott. Det som utmärker ett ekonomiskt brott är att straffansvaret är direkt beroende av både de skatterättsliga och civilrättsliga reglerna⁴⁰.

4.2 Orsaker till ekonomisk brottslighet

Tre orsaker till ekonomisk brottslighet är avsaknad av effektiv kontroll, motiverade gärningsmän och brottstillfällesstrukturen.⁴¹

4.2.1 Organiserad brottslighet

Det är inte bara vanliga företag som utnyttjar det skattesystem vi har för att öka sina vinster. Maffiametoder och en utbredd ekonomisk brottslighet begås av organiserade brottslingar. Sådana organisationer som begår dessa brott utgör ett stort hot för utvecklingen i

³⁷ Ekobrott i samverkan med ekobrottsmyndigheterna – om ekonomisk brottslighet.

³⁸ Sigbladh, R & Magnusson, D s. 10.

³⁹ Ekobrott i samverkan med ekobrottsmyndigheterna – om ekonomisk brottslighet.

⁴⁰ Ekobrott i samverkan med ekobrottsmyndigheterna – om ekonomisk brottslighet.

⁴¹ Johansson, L & Magnusson, D s.217.

utvecklingsländer.⁴² Organiserade brott kan benämnas med åtta faktorer som ger dem fördelar i jämförelse med företagare som lyder lagar och regler.⁴³

1. "De har "djupa fikor", dvs förfogar över stora summor, som kan investeras i illojal konkurrens eller användas för att köpa juridisk expertis".
2. "De har inga lagliga begränsningar för handling eller beslutsfattande".
3. "Genom korruption kan de vinna information, påverka politiska beslut och manipulera regelverk såväl som ordningsmakt".
4. "De kan använda eller hota att använda våld".
5. "Organisationen är flexibel och har förmåga att fatta snabba beslut".
6. "Ledarna har inga skrupler när det gäller att eliminera vare sig konkurrenter eller oönskade medarbetare".
7. "De agerar inom globala nätverk".
8. "Organisationerna är fria från insyn".

4.2.2 Globalisering

Idag präglas vårt samhälle av en växande globalisering. Det har lett till att det har uppstått ett ekobrottsproblem med momsundandragande vid internationell handel.⁴⁴ Ett annat problem är att de större staterna har mer makt och en större bestämmanderätt än de mindre staterna. De mindre staterna känner sig ignorerade och struntar i de beslutande reglerna.⁴⁵ Den ökande användningen av internet har även den lett till svårigheter att kunna konstatera straffrättslig jurisdiktion.⁴⁶

En transaktion eller handel kan ske på någon sekund till andra sidan världen samt mellan olika parter som leder till att det blir svårt för en myndighet att utföra kontroller över transaktionerna.⁴⁷ Internet är ett perfekt verktyg för att begå ekonomisk brottslighet då det på ett enkelt sätt går att utföra brott samt förstöra spåren och på så sätt inte bli upptäckta. Det är av stor vikt att myndigheter uppdaterar sig och alltid använder sig av den senaste tekniken samt har ett utvecklat samarbete med andra länder för att kunna spåra de internationella ekobrottslingarna.

4.2.3 Icke organiserad brottslighet

Att försöka dra en gräns mellan ekonomisk omoral och ekonomisk brottslighet kan vara svårt. Det är viktigt att lagarna överensstämmer med värderingar och normer som finns för att allmänheten ska vilja följa de lagar och regler som finns. Den ekonomiska lagstiftningen har blivit en allt viktigare fråga och på senare tid har den lagstiftningen fått en sämre tilltro än tidigare. Händelser som insideraffärer, fallskärmar och stora företag anses vara omoraliska av allmänheten, men enligt lag strider inte deras ekonomiska plan mot lagen. Det kan därför sägas att det finns en skillnad mellan marknadsmoralen och samhällsmoralen. Företaget tänker på företagets bästa genom att kanske planera skatten medans samhällsmoralen säger att det är omoralisk att handla på det sättet gentemot allmänheten.⁴⁸ Detta kan göra att anställda och

⁴² Andersson, H s. 303.

⁴³ Andersson, H s. 306 (Peter Lupsha 1996).

⁴⁴ Collste, G & Vikinge, L s. 120.

⁴⁵ Göran Collste & Lars Vikinge s. 121 – 122.

⁴⁶ Christoffer Wong s. 135.

⁴⁷ Sven H Johansson s. 155.

⁴⁸ Collste, G & Vikinge, L s. 113.

småföretag kan tycka att systemet är snedvridet och att de själva börjar tänja på de lagar och regler som finns genom att arbeta svart eller fuska med företagets momsredovisning.⁴⁹

För en småföretagare som det går sämre för och som är på väg ner till botten anser oftast att etik och moral inte är lika betydande. Småföretagare som skattefuskar har inte det som egentlig avsikt utan det kan vara räddningen. Företaget har oftast avsikten att betala, bara den dåliga nergången vänder och företaget börjar gå bra. Företag som ofta handlar på detta sätt är små företag där huvudmannen själv har privata ekonomiska problem och redan sedan tidigare har betalningsanmärkningar.⁵⁰

4.2.4 Konkurrens

En annan orsak till de ökade antalet bedrägerier är att marknaden har blivit mer konkurrensutsatt. När företag begår ekonomiska brott snedvrider den marknaden och risken finns att företagen som följer regler och lagar tvingas själva fuska med skatterna eller värsta fall lägga ner.

Restaurangbranschen är en marknad som undersökningar påvisar ett utbrett fusk.⁵¹ Skatteverket försökte åtgärda fusket genom att införa, svartboxen, kvittotvång, kontroller samt personalliggare. Många restaurangägare väljer att begå brott genom att inte registrera köpen i kassan för att på sått få en bättre förtjänst. Andra gör det för att marknaden är tuff och verksamheten inte går ihop ekonomiskt om de inte fuskar. Detta gör i sin tur att företag som fuskar kan använda sig av lägre priser jämfört med konkurrenterna. Det i sin tur gör att det svårare att på ett lagligt sätt konkurrera med dem som fuskar.⁵²

⁴⁹ Collste, G & Vikinge, L Vikinge s. 118.

⁵⁰ Sigbladh, R & Magnusson, D, s. 153.

⁵¹ Sund, B s. 348.

⁵² Sund, B s. 348.

5 Momsbedrägeri

I detta kapitel redogörs närmare för momsbedrägeri och dess problem. Först behandlas den nationella marknaden. Därefter redogörs det för den europeiska momsbedrägerisystemen som finns inom EU.

5.1 Nationellt momsbedrägeri för ingående och utgående moms

5.1.1 Kassafusk

I Sverige är en av de vanligaste metoderna för momsfusk att företaget redovisar en lägre omsättning sin verksamhet. Detta kan ske genom att företaget väljer att inte deklarerar eller bokföra alla företagets transaktioner och det leder till att verksamheten går sämre än vad den i verkligheten gör.⁵³ Kassafusk kan ske på flera sätt. Ett av sätten är att företaget säljer en vara eller tjänst svart antingen till en privatperson eller ett företag. Den parten som köper varan eller tjänsten svart är ofta medveten om köpsituationen och att det svarta köpet är ofta exklusive moms. I detta fall är det staten som drabbas genom momsundandragande.

Ett annat sätt som är vanligt förekommande är när företagaren underlåter att slå in försäljningen i kassan. Kunden kan vara medveten om att försäljningen sker svart men i vissa fall kan även kunden vara omedveten om det. De är då inte bara staten som blir lurade utan även kunden. När företagaren underlåter att redovisa försäljningen går inte endast momsen in i företagarens ficka, utan även den utgående momsen blir lägre och det påverkar hela företagets omsättning och därmed företagets vinstbeskattning till staten. Har företaget även svartarbete försvinner ytterligare skatteintäkter till staten och för att undvika att detta sker är det viktigt att kunden begär kvitto för sina köp i alla lägen. Denna metod är väldigt svår för myndigheten att upptäcka eftersom företaget anpassat hela verksamheten efter att kunna fuska. Det sker genom att företagen köper in en del av varorna svart. Det är därför viktigt att ta företagaren på bar gärning när man misstänker att brott begåtts. Det kan exempelvis upptäckas genom att myndigheter agerar konsumenter hos företag för att kontrollera om kvitto erbjuds eller inte.⁵⁴ Enligt skatteförordningen 39 kap 7§ 2st ska ett företag vid varje försäljning erbjuda konsumenten ett kvitto framställt från ett kassaregister.⁵⁵

När ett företag kassafuskar begår de även bokföringsbrott och skattebrott. Bokföringsbrott innebär att företagets bokföring är felaktig, otydlig eller inte finns. Bokföringsbrott kan delas upp i två delar, den aktiva och passiva delen. I den aktiva delen fuskar brottslingen systematiskt med sin bokföring, går i konkurser och falska fakturor. I den passiva delen beror brottet på brottslingens okunnighet som oftast utförs av småföretag, detta eftersom de oftast sköter sin egen bokföring. Det är den förta angivna delen som är den del som drabbar marknaden som mest då den kan rubba konkurrensen eftersom företagen kan pressa sina priser genom att ha svart arbetskraft vilket i sin tur drabbar företag som följer lagen.⁵⁶

5.1.2 Konkurs

Inför en konkurs eller om företaget av andra skäl befinner sig på obestånd, förekommer det att företagaren underlåter att betala in moms och avgifter som de i normalfallet ska betala in. Detta kan bero på som tidigare skrivet vara för att företagaren gör allt för att rädda sin verksamhet. Att företagaren underlåter att betala in momsen samt avgifterna förkommer ofta inför planerade

⁵³ Johansson, L & Magnusson, D s. 205

⁵⁴ Sund, B s. 345 - 346

⁵⁵ Skatteförordningen (2011:1244) 39 Kap 7§ 2st

⁵⁶ Karl Gratzner s. 249

konkurser. Det förekommer inom vissa företag att affärsplanen från början var att gå i konkurs i samband med att det köpts in varor på kredit från flertal företag samt begått bedrägerier mot staten för att sedan ansöka om konkurs. Varorna som köpts in till företaget säljs sedan till underpriser och intäkterna från försäljningarna förskingras och i slutet finns det endast kvar ett bolag som ansökt om konkurs utan några tillgångar, dock kvarstår en massa skulder till staten och flera leverantörer.⁵⁷ Leverantörer och andra oprioriterade fordringsägare är de som drabbas hårdast på grund av de förmånsrättsregler vi har i Sverige.⁵⁸

5.1.3 Spridning

Spridning är när en eller flera personer registrerar nya bolag runt om i landet. Detta leder i sin tur till att varje bolag kommer att hanteras av olika avdelningar inom Skatteverket, vilket gör att risken för att bedrägeriet ska upptäckas minskar. Tillvägagångssättet för bedrägeriet är att ett bolag momsregistreras och under starten förväntas inte bolaget ha någon utgående moms utan endast ingående moms. Den ingående momsen får man genom att skapa och redovisa falska fakturor. I de flesta bolagen har man använt sig av en målvakt eller använt falska identitetshandlingar när bolaget ska registreras, vilket medför att det blir betydligt svårare för en myndighet att ta fast de verkliga personerna som är skyldiga till bedrägeriet.⁵⁹

5.1.4 Falska fakturor

Falska fakturor kan användas för att fuska med den ingående momsen. Anledningen till att falska fakturor skapas är för att styrka en rätt till avdrag för inköp som inte stämmer i verkligheten, men vid en kontroll kan de falska fakturorna styrka avdraget. På de falska fakturorna anges att inköp har skett från stora etablerade företag. En bransch där detta kan förekomma är inom byggbranschen. Det är många stora företag som använder sig av underleverantörer som fakturerar huvudentreprenören vilket leder till att man får in en hög ingående moms i företaget. Det belopp som utbetalas kan i sin tur användas till att betala svart arbetskraft. Ett annat sätt att fuska kan vara att ett företag köper immateriella rättigheter eller varor för en större summa pengar med en felaktig värdering. Detta för att kunna få en hög ingående moms till företaget. När det gäller immateriella rättigheterna har myndigheten svårt att kontrollera köpen samt värdera rättigheterna.⁶⁰

5.2 Vid gemenskapshandel

Mervärdesskatten behövde harmoniseras och det sjätte mervärdesskattedirektivet⁶¹ tillkom för att reglera medlemsstaternas avgifter till Europeiska Unionen. För att kunna få en rättvisfördelning behövs ett system som är harmoniserat. Det är inte den faktiska summan som betalas in till staten som är det mest väsentliga utan omfattningen av mervärdesskatten. Grunden till avgiften är inte den faktiska omsättningen utan den mervärdesskattepliktiga omsättningen och därefter kunde staterna själva bestämma skattesatsen.

I Sverige har vi fyra olika skattesatser. Den första är 0 % skatt och det är inom sjukvården. Den andra är 6 % som omfattar försäljning av böcker och tidningar. Den tredje skattesatsen är 12 % och omfattar livsmedel, restaurangbesök och den sista skattesatsen är 25 % som ofta är på elektronik och diverse varor.⁶²

⁵⁷ Johansson, L & Magnusson, D s. 205.

⁵⁸ Gratzner, K s. 257.

⁵⁹ Johansson, L och Magnusson, D s. 207.

⁶⁰ Johansson, L och Magnusson, D s. 207.

⁶¹ Mervärdesskattedirektivet (2006/112/EG), artikel 168 a.

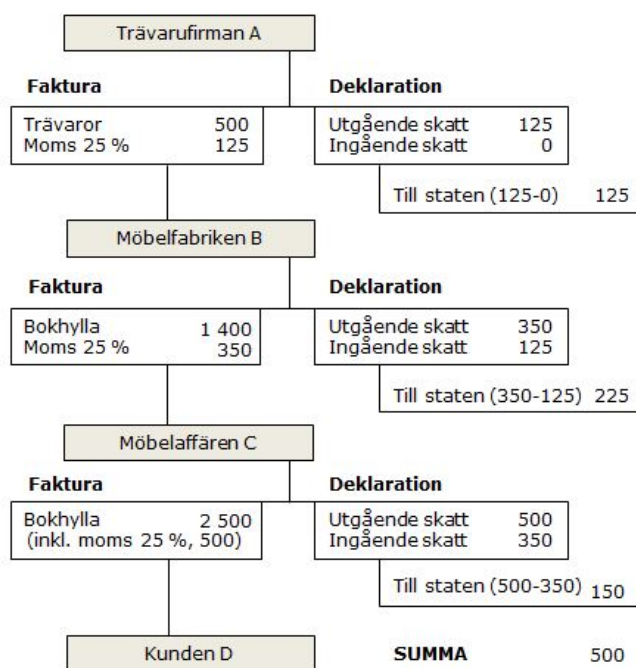
⁶² Mervärdesskattelag (1994:200) 7 kapitlet 1§.

Moms ska betalas in till staten när ett när ett skattepliktigt företag har omsättning av tjänster inom landet eller varor. Vid ett skattepliktigt unionsinternt förvärv ska köparen betala in mervärdesskatten i EU-landet. Mervärdesskatten ska även betalas om produkten importerats enligt 1 kap 1§ 1st ML⁶³.

Skatteplikten är näst intill generell när det kommer till omsättning av tjänster och varor. Om det inte anges något i det 3 kapitel i mervärdesskattelagen⁶⁴ så ska all omsättning av import, tjänster och varor vara skattepliktiga.

Moms ska tas ut i varje tillverknings- och distributionskedja och kan därmed anses vara en så kallad flerledsskatt. Moms ska i varje led i kedjan betalas in på den värdetillväxt som verksamheten i ledet tillfört på varan. Eftersom varje led i en kedja består utav en beskattningsbar person har de möjlighet att dra av den ingående momsen som de betalt till det tidigare i ledets utgående moms. Skattebördan skjuts därmed fram mellan leden tills den når den slutliga konsumenten. Konsument i detta fall kan vara ett företag som inte är skatteskyldig och inte har rätt att dra av den ingående momsen eller så kan det vara en privatperson. Ifall ett företag tagit ut mer moms under en redovisningsperiod från sina kunder jämfört med vad företaget betalt till sina leverantörer, så kommer företaget var tvungen att betala in skillnaden mellan den utgående momsen och ingående momsen till Skatteverket. Om situationen är tvärtom och att företaget betalt mer moms till leverantörerna så kommer de få en återbetalning på mellanskillnaden från Skatteverket⁶⁵.

Nedan förklaras det hur det svenska mervärdesskattesystemet fungerar i Sverige och hur den ingående och utgående momsen fungerar.

⁶³ Mervärdesskattelag (1994:200) 1 Kap 1§ 1st.

⁶⁴ Mervärdesskattelag (1994:200) 3 kapitlet.

⁶⁵ SKV rättslig vägledning - Mervärdesskattesystemets allmänna uppbyggnad.

Förklaring:

- Företagen i varje led kommer att få möjlighet att dra av moms som tidigare led påfört vid försäljning.
- Företagen ska sedan i varje led betala in moms till staten för de egna mervärde som de påfört.
- Vi kan se att företagen i varje led har betalt in moms till staten (125 + 225 + 150 kr) som tillslut kommer att tillfalla slutkonsumenten.
- Vi kan se i tabellen att mervärdesskatten aldrig belastar företagen i leden eftersom de får dra av den utan skattebördan skjuts hela tiden upp och hamnar tillslut på slutkonsumenten som i denna tabell är kunden D⁶⁶

Ifall ett av leden bestämmer sig för att begå ett momsbedrägeri så begränsar det självkontrollerande systemet skadan. Det ledet som utför bedrägeriet kan endast tillgodogöra sig den mervärdesskatt på det mervärde företaget skapat och inte den moms som slutkonsumenten betalar in.

Nedan följer en redogörelse för skillnaden mellan det nationella momssystemet och de gemenskapsinterna momssystemen. I den gemenskapsinterna tabellen kommer jag att använda samma momssats som användes i den nationella tabellen.

Led 3 kommer att sälja varan till led 4 som är ett företag i ett annat EU-land. Köpet anses utgöra ett unionsförvärv och led 3 säljer vara utan ett momspåslag och får dra av den ingående momsen på fakturan från led 2. Led 4 som förvärvat varan momsfritt från ett annat EU-land ska lägga på moms på varan samt mervärdet som ledet själva skapat och den momssatsen som läggs på varan varierar beroende på land.

Produktionsled	Varuvärde	Påslagen skatt	Inbetald skatt
Led 1	1 000 kr	200 kr	200 kr
Led 2	1 500 kr	300 kr	100 kr (200 kr dra av)
Led 3 (Varan säljs till Spanien)	1 800 kr	0 kr	0 kr (300 kr dra av)
Led 4	2 500 kr	500 kr	500 kr
Slutkonsument:	Slutkonsument får betala: 2 500 kr		

På den gemenskapsinterna tabellen går det att utläsa att produktionsled tre inte säljer varan med moms, utan de drar av hela den ingående momsen för varan. Det medför att varan säljs till Spanien utan moms och detta är just det som kan komma att leda till att det uppstår två eventuella problem med momsen.

Det första problemet som kan uppstå på grund av det gemenskapsinterna momssystemet är att produktionsled fyra väljer att inte betala in momsen på 25 % till den spanska staten.

⁶⁶ SKV rättslig vägledning - Mervärdesskattesystemets allmänna uppbyggnad.

Produktionsled fyra som enligt tabellen ovan lägger på 25 % moms vid försäljning till konsument tjänar in momsen, det vill säga 500 kronor, vid varje försäljning.

Begås samma bedrägeri i det nationella momssystemet blir inte vinsten densamma eftersom produktionsled tre tar ut momsen från led fyra. Det vill säga att led fyra redan har betalat 300 kronor till led tre för momsen och kan därför endast dra av 100 kronor.

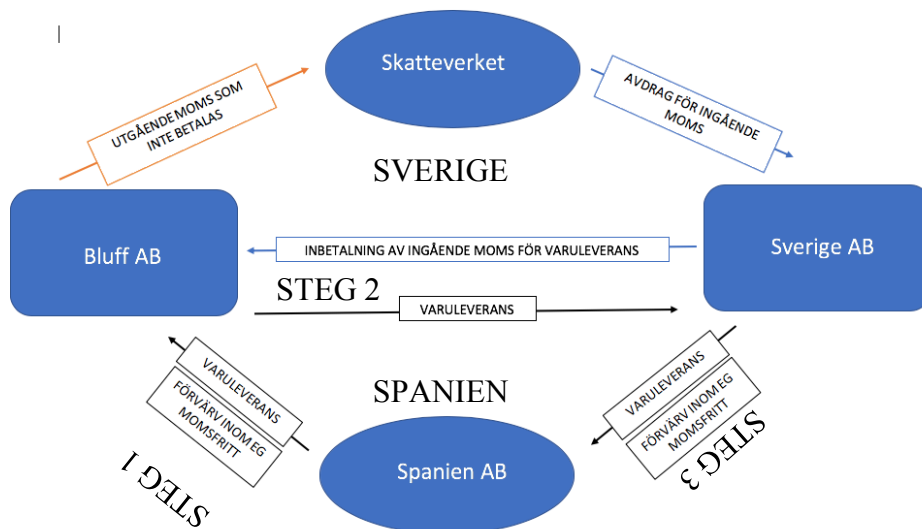
Det andra problemet som kan uppstå är att företagaren som säljer produkten har möjlighet att kräva tillbaka den inbetalda momsen i medlemsstaten. Detta betyder att ett företag kan dra av den ingående momsen samt undgå att betala den utgående momsen till staten när det gäller gemenskapsintern försäljning. Företagaren kan också vid gemenskapsinternt köp strunta i att redovisa momsen. Det blir därför svårare att konkurrera med de företag som fuskar, eftersom de kan hålla lägre priser jämfört med företag som inte fuskar.

5.3 Metoder

5.3.1 Karusellhandel

En av de värsta momsbedrägerimetoderna är karusellhandel. Anledningen till att metoden fick namnet karusellhandel var att varorna som ingick i bedrägeriet transporterats runt inom unionens medlemsstater från en stat till en annan och tillslut kom varorna tillbaka till det första företaget som sålde varan. Karusellhandel kan ske på flera sätt. Den vanligaste metoden för att utföra bedrägeriet kräver minst sju olika momsregistrerade bolag i minst två eller fler medlemsstater inom EU. Den metoden som kommer att beskrivas nedan kräver tre stycken momsregistrerade bolag i två medlemsstater inom EU.⁶⁷

Karusellhandeln sker genom att varorna faktureras och transporterats mellan medlemsländerna.⁶⁸

Bilden ovan visar transaktionskedjan som krävs för att kunna utföra en karusellhandel. I detta exempel sker det mellan tre olika bolag i två olika medlemsstater. De medlemsstater som

⁶⁷ Momsen - EU-Momskarusellen - Hur fungerar bedrägeriet med EU-momsen?

⁶⁸ Sigbladh, Roland & Magnusson, Dan s.209.

kommer att ingå i kedja är Spanien och Sverige. Bluff AB är det svenskregistrerade bolaget som kommer att begå momsbedrägeriet i den så kallade karusellkedjan.

Spanien AB som är ett spanskregistrerat bolag ska i denna kedja bedriva sin verksamhet lagligt. Sverige AB kommer hävda att de är helt omedvetna om att Bluff AB planerar att begå momsbedrägeri, dock kan det i vissa situationer hävdas att Sverige AB och Spanien AB borde förstått att allt inte stod rätt till och att Bluff AB skulle begå ett momsbedrägeri.

Karusellen startar genom att Spanien AB säljer produkter till Bluff AB. Leveranser sker mellan två medlemsstater och ingen moms ska betalas för förvärvet av produkterna. Bluff AB måste sedan sälja produkterna i samma land och därmed säljs det vidare till Sverige AB. Försäljningen som Bluff AB gör till Sverige AB är momspliktigt och därmed fakturerar Bluff AB produkterna inklusive moms till Sverige AB. Bluff AB ansöker hos Skatteverket för avdrag för bolagets ingående moms.

Bluff AB som fakturerar Sverige AB inklusive moms ska betala in momsen de fakturerade Sverige AB till Skatteverket. Det sker dock aldrig en inbetalning till Skatteverket eftersom Bluff AB i början av denna karusell planerat att vara det bolag som ska begå bedrägeriet och de säljer produkterna vidare till lägre pris än normalt och i detta fall till Sverige AB. Skatteverket kan hävda att Sverige AB borde ha fattat misstankar om att Bluff AB var inblandad i ett momsbedrägeri eftersom de förvärvat produkterna till ett väldigt lågt pris i jämförelse med normalt. Det kan leda till att Sverige AB inte får göra avdrag för den ingående momsen för produkterna, detta enligt ett avgörande från EU - domstolen⁶⁹. Karusellen försätter genom att Sverige AB säljer vidare produkterna till Spanien AB utan moms då det sker till en annan medlemsstat.⁷⁰

Rättsfall tillhörande momskarusell HFD 2013 ref. 12

Det var 2013 som Högsta förvaltningsdomstolen (HFD) för första gången behandlade ett mål som handlade om hur avdragsrätten kommer att påverkas om den skatteskyldige förvärvat varor i ond tro från ett bolag som ingått i en momskarusell. Detta avgörande är av stor betydelse då HFD aldrig tidigare avgjort rättsfrågan samt att det saknas prejudikat på området i svensk rätt.

Skatteverket vägrade i deras omprövningsbeslut den 19 december 2007 ge företaget Scania Metall KB avdrag för ingående moms med 2 410 892 kronor för beskattningsåren 2006 – 2007, varav ett av åren var ett skattetillägg. Skatteverket hade som skäl att bolaget genom sina transaktioner i samband med handel med silvergranulat deltagit i ett momsbedrägeri och att Scania känt till eller i alla fall borde ha känt till bedrägeriet.

Scania valde att överklaga Skatteverkets beslut och hade i sitt yrkande att bolaget skulle medges avdraget för den ingående momsen som de redovisat i sina deklamationer. Målet hänvisades till Länsrätten som tog upp fallet. Målet gick vidare till kammarrätten och togs slutligen upp i HFD.

Scania handlade under perioden 2005 – 2006 med silvergranulat. Silvergranulatet köpte Scania från två företag i Tyskland och sålde det vidare till Bigna Aps som var ett företag i Danmark. Bigna Aps sålde sedan vidare silvergranulat till flera företag i Helsingborg som i sin tur sålde

⁶⁹ Kittelmålet, EU-mål (C-439/04 och C-440/04).

⁷⁰ Mervärdesskattedirektivet (2006/112/EG), artikel 168 a.)

tillbaka det till Scania. De inköpta silvergranulat som Scania köpte från Helsingborgföretagen såldes vidare till företaget Boliden Commercial AB.

De försäljningar som skedde från de tyska företagen till Scania, från Scania till Bigna och till Helsingborgföretagen skedde utan mervärdesskatt eftersom försäljningarna avsåg ett gemenskapsinternt förvärv till ett annat EU-land. Mervärdesskatt togs ut vid försäljningarna från Helsingborgföretagen eftersom försäljningarna skedde inom landet. De försäljningar som Helsingborgföretagen gjorde till Scania betalades eller redovisade aldrig mervärdesskatten till staten. Silvret som hade sålts i de olika transaktionsled var samma silver och vinstpålägget finansierades genom att Helsingborgföretagen underlätit att redovisa mervärdesskatten. Under den aktuella perioden hade Helsingborgföretagen avlöst varandra dock hade företagen samma adress och företrädare. Inköpspriset som Scania fick köpa silvret var väldigt lågt och av den anledningen borde Scania misstänkt eller insett att det förelåg någon form av prisdumpning, därmed kan inte Scania ha ansetts befunnits sig i godtro vid köpen.

Länsrätten försökte bedöma huruvida Scania varit i god- eller ond tro, detta eftersom de i Kittelfallet (förenade målen C-439/04 och C-440/04 *frågan om företagens avdragsrätt vid god tro*)⁷¹ bedömdes vara tillämplig i svensk nationell rätt. Länsrättens kom fram till att Scania inte kunde anses ha varit medveten om eller borde ha insett att de genom sina förvärv från företagen i Helsingborg ingått i ett mervärdesskattbedrägeri (momskarusell).

Kammarrätten bedömde att det saknas bestämmelser i den svenska mervärdesskattelagen för att kunna vägra en skattskyldig avdragsrätt när de på ett korrekt sätt utfört en mervärdesskatterättslig transaktion. EU-domstolens praxis ger endast medlemsstaterna rätt att tillämpa den svenska lagstiftningen som inskränker avdragsrätten för en företagare som anses vara i ond tro, vilket inte Sverige inte har gjort i detta fall. Eftersom skatt inte får tas ut utan att det är reglerat i svensk lag kan inte kammarrätten enligt 2 kap 10§ Regeringsformen⁷² utreda ifall Scania var i god- eller ond tro.

När HFD gick igenom tidigare EU-praxis och ansåg att det tidigare Halifax-målet ”Tillämpningen av unionsbestämmelser kan inte utsträckas till att omfatta förfarandemissbruk från en näringsidkares sida, d.v.s. transaktioner som inte genomförs i samband med normala affärstransaktioner utan endast i syfte att genom missbruk erhålla förmåner som anges i unionsrätten”⁷³ fastslog att de objektiva kraven inte kan anses vara uppfyllda när den skattskyldiga själv begått skattebedrägeri. Därefter fastslog domstolen i Kittelfallet att om en skattskyldig person eller företag kände till eller borde ha misstänkt att de ingick i en momsbedrägerikedja ska de anses som delaktig i bedrägeriet. I domstolsavgörandet Halifax beslutade man även att förfarandemissbruk ska tillämpas även i Sverige vid bedömning av olika skyldigheter och rättigheter som hör till mervärdeskatt. För att kunna hänvisa till att förfarandemissbruk föreligger krävs det att två förutsättningar är uppfyllda.

- ”Transaktionerna medför en skattefördel som strider mot bestämmelsernas syfte trots att de formellt sett uppfyller villkoren i relevanta bestämmelser”.⁷⁴

⁷¹ EU-mål (I de förenade målen C-439/04 och C-440/04)

⁷² Kungörelse (1974:152) om beslutad ny regeringsform – 2 kapitel 10§.

⁷³ EU – mål C-255/02 Halifax.

⁷⁴ SKV rättslig vägledning - Principen om förbud mot förfarandemissbruk, mervärdesskatt.

- *”Det framgår av de objektiva omständigheterna att transaktionernas huvudsakliga syfte är att uppnå denna skattefördel”.*⁷⁵

Högsta förvaltningsdomstolen anser att EU-domstolen måste formulera sig så att de nationella domstolarna inte anser att missbruksprincipen går att tillämpa ifall man önskar. Utan det ska istället vara så att principen ska anses vara en skyldighet för de nationella domstolarna att tillämpa för att motverka förfarandemissbruk och bedrägerier. Högsta förvaltningsdomstolen ansåg även att det inte finns några bestämmelser om missbruk eller skattebedrägeri i mervärdesskattedirektivet som kunde implementeras i den nationella lagstiftningen. HFD ansåg att direktivets regler angående avdragsrätten för ingående moms var helt implementerade i den svenska nationella mervärdesskattelagen i målet. Det kan därmed inte anses finnas några brister om genomförandet av EU-direktivet som gör att den inte kan tillämpas fullt ut i Sverige. Det finns varken i mervärdesskattedirektiven eller mervärdesskattelagen någon reglering kring hur avdragsrätten för ingående moms ska bedömas om det föreligger ond tro hos köparen.

HFD bedömer att vid tillämpningen av den svenska mervärdesskattelagens bestämmelser angående avdragsrätt för den ingående moms ska man beakta EU-domstolens princip i mervärdesskattedirektivet om bedrägerifall. I det svenska fallet var nu frågan huruvida Scania är berättigad till sitt avdrag samt ifall företaget har ansetts vara i god tro eller ond tro i momsbedrägeriet som utfördes av Helsingborgsföretagen. Huruvida Scania ska anses ha varit i god tro eller ond tro ska bedömas utifrån de omständigheter som föreligger i ärendet.

I EU-domstolens praxis framgår det att den svenska skattemyndigheten har bevisbördan för att bevisa att Scania var i ond tro. I överklagandet som Skatteverket inkom med till Kammarrätten hade de gjort en stor utredning för att bevisa att Scania inte befann sig i god tro utan i ond tro angående momsbedrägeriet. Trots den omfattade utredningen som Skatteverket inkom med till Kammarrätten ansåg Kammarrätten att frågan om huruvida Scania befann sig i ond tro var betydelselös därför utredes aldrig den frågan och ingen muntlig förhandling skedde. HFD avgjorde inte frågan angående ifall Scania befann sig i god tro eller ond tro utan HFD hänvisade frågan tillbaka till Kammarrätten för förnyad prövning.⁷⁶

5.3.2 Hawala Banking

Ett annat sätt att genomföra ekonomiska brott är att använda sig av Hawala banking, även kallat ”hundi”. Det är ett informellt valutaväxlingssystem som kan anses som ett betalningssystem. Systemet finns runt hela världen, men främst i Asien, Afrika och Mellanöstern. Metoden ger en person möjlighet att skicka medel till andra länder i världen utan att transaktionen på det som skickas registreras. Personer som använder sig av denna metod är ofta personer från andra länder som vill skicka medel till sina hemländer men det kan även skickas till vistelselandet.⁷⁷ Metoden sker genom sex olika steg som kommer att förklaras nedan i bild under förklaringen. Guld kommer att användas som betalningsmedel i detta exempel.

I exemplet nedan förkortas stegen till följande:

Person 1 (P1) är den person som vill skicka pengar.

Person 2 (P2) är den personer som ska ta emot pengarna.

Hawalaombud 1 (H1) är de företag i Sverige som ska hjälpa till och skicka pengarna.

Hawalaombud 2 (H2) är företaget i Irak som ska ta emot pengarna.

Guldsmeden i Syrien (S1) är den personen som omvandlar pengarna till guld.

⁷⁵ SKV rättslig vägledning - Principen om förbud mot förfarandemissbruk, mervärdesskatt.

⁷⁶ Mål- HFD 2013 ref. 12.

⁷⁷ Sigbladh, R & Magnusson, D s. 137.

Steg 1

P1 som bor i Sverige vill skicka pengar till ett en person, i det här exemplet till P2 som bor i Irak. P1 betalar H1 som är det lokala Hawalaombudet i Sverige de pengar som han vill skicka plus kostnader för överföringen.

Steg 2

H1 kontaktar det lokala Hawalaombudet i Irak, här kallat H2, och berättar till vem som ska få betalningen som skickats från P1. Detta finns nu direkt tillgängligt för P2. Hawalaombuden H1 och H2 bestämmer att H2 ska få betalningen i 24karat guld.

Steg 3

H1 tar kontakt med en lokal guldsmed i Syrien som kallas S1. H1 beställer guld som ska skickas till H2 som betalning.

Steg 4

H1 ordnar fram en ”*Postal money order*”. Denna skickas sedan till person S1.

Steg 5

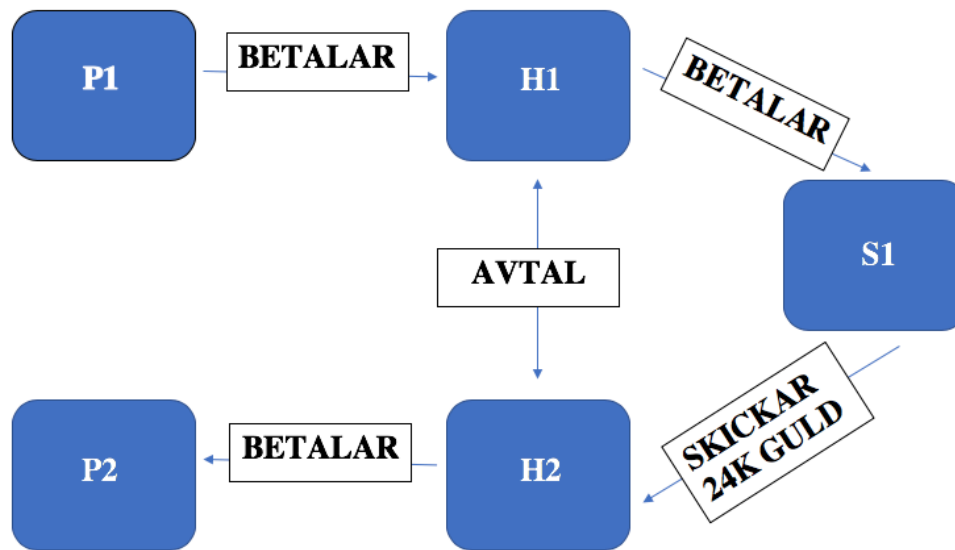
S1 tar emot ”*Postal money order*” och skickar sedan det 24karat guldet till H2. H2 löser in det i Irak på ett bankkontor.

Steg 6

Banken avräknar beställningen med en svensk korrespondentbank för att sedan avräkna den med Riksbanken i Sverige.

Med hjälp av denna metod kan alltså P1 och P2 skicka medel till varandra utan att det går att spåra att det var P1 som skickade till P2. Det går inte att se någon koppling mellan personerna. Pengarna som skickades från P1 har utan spår skickats ut från Sverige. Det spår som uppstår i samband med denna metod är betalningen från H1 och S1. Denna metod kan användas för att skicka svarta pengar till skatteparadis och i många fall kan H1 och H2 vara samma person som

vill säkra sina svarta pengar i ett annat land riskfritt.

5.3.3 Privatimport av bilar från utlandet

Ett annat bedrägeri som finns är privatinförsel av bilar från utlandet. I detta exempel kommer det finnas en privatperson och ett bolag vid namn Bil AB. I detta bedrägeri använder sig Bil AB av en eller flera personer som bulvaner för sina inköp. Bulvanen köper och importerar en bil ifrån Tyskland för 200 000 kronor. Bulvanen som är skickad från företaget från början säljer sedan bilen till Bil AB för 300 000 kronor. Bil AB säljer sedan bilen vidare till en kund för 400 000 kronor.

Bedrägeriet går ut på att Bil AB:s vinstbeskattning för den försäljningen inte blir 200 000 kronor utan endast 100 000 kronor. Detta eftersom han köpt den för 300 000 kronor från bulvanen och inte 200 000 kronor som det egentligen skulle kosta. För att slippa en kumulativ effekt finns bestämmelser för företagare som handlar med begagnade fordon. Denna metod gör att Bil AB endast har en utgående moms på 20 000 kronor vid försäljningen när momsen i verklighet ska vara 40 000 kronor.⁷⁸

5.3.4 Penningtvätt Trestegsprocessen

För att de kriminella ska kunna använda det pengar som de omsatt genom brott så krävs det att pengarna tvättas. Trestegsprocessen är ett exempel på en metod som används för att tvätta pengar. I trestegsprocessen delas transaktionerna upp i tre olika steg, det första steget är placeringsfasen och det andra steget är skiktningssfasen och det sista steget är integreringsfasen. Avsikten med dessa tre stegen är att få de svartapengarna att framstå som legalt tjänade pengar. Det ska inte vara möjligt att kunna spåra ursprunget och ägarskapet till pengarna samt att man måste få en legal förklaring till pengarnas ursprung.⁷⁹

Placeringsfasen är processens första steg. Man börjar med att placera de svarta pengarna som kommer från den brottsliga verksamheten i det legala finansiella systemet. Detta gör man genom att placera tillgångarna vanligen i banker men det kan även ske i andra finansiella

⁷⁸ Sigbladh, R & Magnusson, D s. 208.

⁷⁹ SOU 2016:8 s.57-58.

institut. Pengarna hamnar nu på ett konto i en bank och går därmed från kontanter till banktillgodohavande. Detta steg är det mest riskfyllda steget då det är en väldigt stor upptäckrisk för pengarna. Det är inte bara riskfullt för den som utför penningtvätten utan det är en stor risk för både banker och andra finansiella institut som blir utnyttjade som instrument för penningtvätt eftersom pengarna är placerade hos dem.⁸⁰

Skiktningssfasen som är det andra steget i processen och börjar när man lyckats placera pengarna från brotten på banker eller andra finansiella institut. I detta steg ska man försöka dölja pengarnas illegala ursprung och ägarskap. Det sker genom att man cirkulerar pengarna genom olika bankkonton i finansiella institut. Det förekommer även att pengarna ibland förflyttas mellan flera olika banker i olika länder, vilket gör det betydligt svårare att spåra vart pengarna tagit vägen. I många fall förekommer det att man gör uttag genom handel med värdepapper, checkar eller postväxlar. Eftersom pengarna nu cirkulerar genom i den legala ekonomin så är betydligt mindre risk att bli upptäckt i denna fas⁸¹.

Det sista steget i denna process är integreringsfasen efter att man i skiktningssfasen gjort det omöjligt att spåra pengarnas ursprung. I integreringsfasen är det sista steget att skapa en legitim förklaring till pengarnas ursprung, detta för att man ska få brottspengarna att framstå som legitima pengar. Ett sätt att få pengarna att framstå legitima pengar är genom fiktiva affärsaktivitet. Pengarna får sitt legala ursprung när ett verifikat har erhållits. Efter dessa tre steg kan man säga att pengarna nu är integrerade och kan användas i lagliga syften. Pengarnas ursprung kommer inte att upphöra dock kommer det inte vara möjligt att bevisa att pengarna kommer från ekonomisk brottslighet i en rättslig prövning⁸².

5.4 Sammanfattning

I kapitel fem har det redogjorts flertal metoder och tillvägagångssätt för att begå ekonomisk brottslighet. Den ekonomiska brottsligheten sker antingen genom internt momsfusk inom Sverige eller att momsfusk mellan EU-länderna, med hjälp av EU:s harmonisering av mervärdesskattedirektiv. Det kan konstateras att detta endast är ett fåtal tillvägagångssätt för att begå ett ekonomiskt brott. Det har en stor påverkan på länderna i form av förlorade skatteintäkter. Vidare i kapitlet ges det ett exempel på hur gärningsmännen genom penningtvätt lyckas omvandla icke legala tillgångar till legala, där gärningsmännen efter penningtvätten har underlag för pengarnas ursprung. Det medför att pengarna då kan användas i den legala marknaden.

⁸⁰ BRÅ 2011:4 s. 24, SOU 2012:12 s. 53, SOU 2016:8 s. 57.

⁸¹ SOU 2016:8 s. 57, SOU 2012:12 s. 53, BRÅ 2011:4 s. 24.

⁸² BRÅ 2011:4 s. 25, SOU 2012:12 s. 54, SOU 2016:8 s. 58.

6 Åtgärder

I detta kapitel redovisas det hur länderna inom EU motverkar den ekonomiska brottsligheten med hjälp av ett starkare samarbete, ökade kontroller och bankernas åtgärdsmetoder mot penningtvätt.

6.1 Utökade kontroller

Syftet med skattekontrollen är att avskräcka människor från att fuska. Kontrollerna ökar risken att man blir upptäckt eftersom Skatteverket i sina kontroller har upptäckt fusk.⁸³ Bolag som handlar från andra medlemsstater blir mer granskade genom att myndigheten kontrollerar bolaget och tittar på att det inte finns några tidigare ekobrottslingar bakom bolagen som använder sig av bulvaner. Detta innebär att kontrollen vid gemenskapsintern handel och förvärv förstärks. Ett annat sätt att få en större kontroll är att det utförs små kontroller såsom stickprov på några transaktioner som gjorts i bolaget för att kontrollera ifall de redovisar moms. Det behövs internationella lagar och regler för att hindra att en karusell kan uppstå samt en smartare metod som kan användas av alla länder för att upptäcka ekonomiskt brott.

Större ekobrott innefattar ofta många konkurser, transaktioner mellan flera bolag i olika skatteparadis och bulvaner. Därför utreds sällan invecklade härvor eftersom det är långa utredningstider samt att beviskedjorna ofta är otillräckliga.⁸⁴ Lösningen behöver inte vara något annat än att använda de kontrollmöjligheterna som redan finns. Utförs det fler kontroller på tidigare dömda ekobrottslingar samt kontroller på de som är misstänkta för ekobrott så avskräcker man företag från att fuska. Momsbedrägeri är det bedrägeri som det bör läggas mer resurser på då konsekvenserna från ett momsbedrägeri är allvarliga då skadan kan bli stor.⁸⁵

6.2 Utvidgat samarbete mellan medlemsländerna

Syftet med den Europeiska gemenskapen är strävan till ett samarbete samt en harmonisering mellan medlemsstaterna. EU-föredraget talar om de fyra friheterna, diskrimineringsförbud och fri etableringsrätt.⁸⁶

På grund av den ökande globaliseringen bland de ekonomiska brottslingarna krävs det att myndigheterna inte bara har ett samarbete med myndigheterna i sin egen nation utan det ska även finnas ett samarbete i medlemsländerna. Då kan de tillsammans komma med nya kontrollmetoder samt tillsammans ta in specialkompetens för de större bedrägerierna.⁸⁷ Ett av de problem som finns när det kommer till samarbetet mellan medlemsstaterna är att staterna inte vill släppa kontrollen över makten när det kommer till deras myndighetsutövning till EU. Detta anses nämligen leda till att det nationella självstyret skulle inskränkas. Eftersom vi idag påverkas enormt av EU när det kommer till den fria rörligheten och fria marknaden anses vi även behöva ett större samarbete på myndighetsnivå samt att det leder till att den öppna marknaden ökar brottslighet vilket leder till att det blir betydligt svårare att kontrollera.

6.3 Penningtvätt

I samband med att momsbedrägeri sker så måste de kriminella ekobrottslingarna på något sätt få ut pengarna från bolagen och tvätta pengarna så att det kan användas. Pengarna som omsätts ifrån bedrägerierna skickas oftast till ett skatteparadis där de sätts in på konton. För att kunna

⁸³ Appelgren, L s. 176.

⁸⁴ Grätzer, K s.250.

⁸⁵ Johansson, L & Magnusson, D s. 216.

⁸⁶ Johansson, L & Magnusson, D s. 218.

⁸⁷ Johansson, S.H s. 158 – 159.

använda pengarna från kontot så kopplas det till ett betalkort så att de kriminella kan ta ut samt spendera pengarna. När det sker på detta sätt, anses det som penningtvätt och man gör svarta pengar till vita som sedan kommer att kunna användas. I Sverige motverkas penningtvätt genom att det ställs hårda krav mot bankerna och vill man sätta in kontanta medel på sitt eget konto möts man av frågan var pengarna kommer från (s.k. känn din kund). Personer som inte har svenska ID-handling kan få det svårt att starta ett konto på en svensk bank då bankerna ofta kräver att man har svenska ID handlingar. Den första 1 2017 implanterades betalkontodirektivet⁸⁸ i den svenska lagstiftningen. Syftet med direktivet var att det skulle underlätta för en EES medborgare att få tillgång till ett betalkonto med grundläggande funktioner.

Det är på grund av penningtvättslagen som bankerna är tvungna att ställa de kontrollerande frågorna för att motverka att bankerna utnyttjas för att begå penningtvätt eller hjälpa till att finansiera terrorism. Det är inte privatpersoner som bankerna har hårda kontroller mot, utan företag i Sverige kontrolleras genom att banken vill veta vilka företagets kunder är och vart deras pengar kommer från. Detta för att bankerna ska minimera risken att deras system kommer att missbrukas i penningtvätt.

Den nya Penningtvättslagen från år 2017 tillkom efter EU:s fjärde penningtvättsdirektiv. Sverige införde den nya lagen som en åtgärd för att förhindra att penningtvätt samt finansiering av terrorism sker. Den nya lagen ställer betydligt hårdare krav på att banker och kreditinstitut i Sverige ska vidta flera åtgärder för att motverka penningtvätt. Det kan vara genom att få en större kundkännedom om kunderna på bankerna. De åtgärder som bankerna ska tillämpa är beroende av den risk som bankkunden anses kunna utgöra mot bankens verksamhet. Anses kunden utgöra en normal risk så tar banken endast till grundläggande åtgärder.⁸⁹

6.3.1 Swedbank och Danske banks penningtvättshärva 2019

Det var den 14 mars 2019 som SVT:s program Uppdrag Granskning avslöjade en analys med transaktioner som har skett mellan Swedbank och Danske bank, åren 2007 – 2015. Swedbank har idag ungefär 130 000 företagskunder och 900 000 privata kunder och gör därmed Swedbank till en av de större bankerna på den estniska marknaden. Swedbanks etniska kunder gjorde under år 2018 dagligen miljontals transaktioner. Swedbank fick under de miljontals transaktionerna ungefär 80 varningssignaler dagligen. I varje transaktion där det uppstod en varningssignal så gjorde Swedbank en djupare analys vad som föranlett varningen. I de 80 signaler som uppstod dagligen var det ungefär fyra stycken som anmäldes och rapporterades till den etniska finanspolisen.

Metoden som Swedbank använde sig av för att reda ut varningssignalerna bestod av ett flertal små analyser. Swedbank kollade efter avvikande beteenden hos kunderna. Bedömningen gjordes även genom att analysera de uppgifter som kunden har uppgett till banken i form av transaktionsmedelände⁹⁰.

Birgitte Bonnesen som var Swedbanks VD under avslöjandet gick ut med ett pressmeddelande där hon berättade att Swedbank under 2018 gjorde en djupare analys av både privata kunder och företagskunder i Baltikum där de lede till att cirka 2000 kunder blev granskade. Uppdrag granskning avslöjade i sin granskning olika transaktioner mellan kunder i Swedbank och Danske bank mellan en 10 års period. I granskningen som Uppdrag Granskning utförde kom

⁸⁸ Direktiv 2014/92/EU.

⁸⁹ <https://www.konsumenternas.se/lana/fakta/om-penningtvatt>.

⁹⁰ Swedbank, pressmeddelande 2019-03-15 07:08.

de fram till att transaktioner om 2 000 miljarder kronor passerat genom Swedbank. De transaktionerna kunde sedan kopplas till Danske Bank. I samband med avslöjandet valde både Swedbanks och Danske Banks VD att avgå. Birgitte gjorde ett sista uttalande i ett pressmeddelande där hon uppmanar att alla aktörer i samhället gemensamt måste agera i kampen mot penningtvätt⁹¹.

⁹¹ Swedbank, pressmeddelande 2019-03-15 07:08.

7 Analys och slutdiskussion

I detta kapitel diskuteras fördelar och nackdelar med det nuvarande mervärdesskattesystemet. Förslag på en metod som skulle kunna motverka momsbedrägerier som kan genomföras på grund av de fria tullarna presenteras. Jag diskuterar även hur de hårda reglerna kring penningtvätt har påverkat människorna i Sverige.

7.1 EU-gemenskapen

Sverige är idag medlem i den EU vilket innebär att medlemsländerna ska sträva efter ett bättre och starkare samarbete. Vi har inom EU en princip om den fria och gemensamma marknaden, där syftet är att kunna handla inom Unionen momsfritt och att momsen istället ska tas ut i det land där konsumenten förvärvar och konsumerar varan. Sverige blev medlem i Unionen år 1995 och i samband med detta avskaffades momstullen. Avskaffandet av momstullarna inom Unionen ledde till att det blev svårare att kontrollera momssystemet och brottsligheten och bedrägerierna ökade. Det finns både fördelar och nackdelar med de fria tullarna. Nackdelarna är att de öppnar upp och ger möjlighet till bedrägerier, såsom ökad karusellhandel, fiktiv handel och penningtvätt. Detta innebär stora kostnader för de länder som utsätts för bedrägerierna. Det finns dock inte bara nackdelar med de fria tullarna utan även fördelar. Företag kan på ett enklare sätt bedriva handel över gränserna och får ökad tillgång till marknader utanför det egna landet.

7.1.2 Motverka momskaruseller

I uppsatsen har momskaruseller och tillvägagångssättet för detta analyserats. Frågan är då vad som kan göras för att motverka den typen av bedrägeri? Det första man måste göra är att reda ut vilken typ av varor som används för att begå brottet. I exemplet nedan antas att det är telefoner är dem vara som används i karusellen. Normalt snurrar samma varor, i detta fall telefoner, runt mellan företagen som ingår i bedrägerikedjan.

Karusellen börjar med att ett företag i ett EU-land säljer telefoner till ett annat EU-land. Det företaget kallar vi Sverige AB De andra två företagen kallar vi Polen 1 och Polen 2.

Det första förvärvet mellan Sverige AB och Polen 1 sker momsfritt eftersom transaktionen sker inom EU och ingen mervärdesbeskattning utlöses. Polen 1 som förvärvade telefonerna säljer de vidare till ett företag inom landet, Polen 2. Eftersom transaktionen nu sker inom landet ska mervärdsskat utgå och Polen 2 ska utöver kostnaden för telefonerna betala moms till Polen 1.

Polen 1 som fakturerar Polen 2 inklusive moms ska betala in mervärdesskatten de fakturerade till Skatteverket. Någon sådan inbetalning sker dock inte och bedrägeriet är ett faktum. Eftersom Polen 1:s plan från början var att begå karusellhandel kunde de sälja produkterna till Polen 2 till ett längre pris än normalt. Man kan tycka att Polen 2 borde ha anat eller misstänkt att Polen 1 avsåg att begå ett bedrägeri⁹². Polen 2 säljer sedan telefonerna vidare till Sverige AB till ett lägre pris än normalt och köpet sker momsfritt eftersom försäljningen sker till ett annat EU-land. Samma telefoner snurrar nu runt i mellan företagen, därav namnet karusellhandel.

Ett sätt att undvika är att inte utkräva moms inom landet vid förvärv av (i detta fall) telefoner mellan företagen. Då kommer inte Polen 1 att fakturera Polen 2 inklusive moms utan endast för telefonernas värde. Polen 1 kommer därmed inte att få betalt för moms och kan alltså inte

⁹² Skatteverket måste i denna situation bevisa om Polen 2 befunnit sig i ond eller god tro, men vi utgår i exemplet ifrån att de inte kan göra detta.

undvika att betala in den. I ett bedrägerifall kommer Polen 2 förmodligen att sälja tillbaka telefonerna momsfrött till Sverige AB för att karusellen ska försätta, men om de inte får in moms finns det ingen anledning att skicka runt telefonerna i en karusell. Ansvaret för att få in moms bör istället ligga på företaget som säljer till slutkonsument.

7.1.3 Motverka penningtvätt

Penningtvätt har uppmärksammats under senare år då banker och andra finansiella institut har använts för att omvandla svarta pengar till vita. I Sverige motverkas penningtvätt genom ny lagstiftning samt hårdare kontroller från banker och finansiella institutioner.

I Sverige har vi en *Lag (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism* som innehåller tillvägagångssätt för att motverka penningtvätt. Ett exempel på en åtgärd som regleras i lagen är att bankerna måste ha en god kundkänedom för att kunden ska kunna utföra en transaktion. Vidare finns det en lag som säger att banken eller andra finansiella institut måste kunna identifiera kunden genom att kontrollera kundens identitetshandlingar.

Idag går vi från ett kontantsamhälle till banksamhälle. Kontanter börjar försvinna och det har blivit betydligt svårare för en bankkund att göra insättningar av kontanter på sitt eget bankkonto. Förr kunde man göra insättningar av större summor utan att banken frågade var pengarna kom från. Nu får man endast sätta in några tusenlappar utan att banken frågar vart pengarna kommer från. Uttagsautomaterna har även begränsat möjligheten att ta ut pengar. Förr kunde man ta ut 15 000 kr per uttag, nu kan du endast göra ett uttag på 5000 kr per automat.

Banker i länder som har kontanter som mest använda betalsett är sannolikt inte lika hårda när det gäller insättning och uttag av kontanter. Eftersom kontrollen är sämre i dessa länder kan personer som omsatt pengar genom brottslighet göra stora insättningar då det anses vara normalt i de länderna. Pengarna kan därmed sättas in på de utländska kontona och genom att koppla ett betalkort till kontot kan pengarna nås och användas över hela världen.

Ett förslag för att komma till rätta med detta är att EU lagstiftar om hur insättningar och uttag ska hanteras av bankerna. Det skulle till exempel kunna finnas en gemensam insättningsgräns inom EU. Personer som ägnar sig åt penningtvätt ska inte kunna dra fördel av att vissa länder har sämre kontroller.

För att motverka penningtvätt är det nödvändigt att bankerna motverkar, ställer frågor och har hårda kontroller. Frågan är dock om vad det innebär för personliga integritet och frihet att bankerna har så omfattande kontroll över våra tillgångar. Personligen är jag för kontanter och tycker inte om utvecklingen där handeln med kontanter minskar för varje år. Idag sker de flesta köpen med bankkort. Viktiga frågor här är vad man ska göra om bankens system havererar eller om man förlorat sitt kort? På kort sikt innebär det att personen inte kan utföra ett köp. Bankerna har alltså full kontroll över individens tillgångar och därmed makten att frysa dessa, t.ex. vid misstanke om brott. Även om det visar sig att personen var oskyldig har den drabbats genom att inte kunna handla medan den var misstänkt. Sammanfattningsvis är det bra att bankerna motverkar penningtvätt, men det är viktigt att komma ihåg att det finns risker med att bankerna har kontroll över de tillgångar som vi själva jobbat för.

Källförteckning

EU – rätt

Föredraget om en Europeiska Unionen

Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/92/EU av den 23 juli 2014 om jämförbarhet för avgifter som avser betalkonto, byte av betalkonto och tillgångar till betalkonto med grundläggande funktioner.

Mervärdesskattedirektivet (2006/112/EG), artikel 168 a / den 28 november 2006.

Rättsfall

HFD 2013 ref. 12

EU-dom 26/62 1962 (Van Gend en Loos)

EU-dom 6/64

EU-dom 8/81

EU-dom 14/83

C-10/92

C-106/89

C-397/01 och C-403/01

C-62/93

C-106/89

C-397/01

C-439/04 och C-440/04.

Litteratur

Andersson, Hans (2001) *Ekonomisk brottslighet och nationalstaternas kontrollmakt*, Gidlunds förlag i samarbete med Riksbankens Jubileumsfond

Appelgren, Leif (2001) *Ekonomisk brottslighet och nationalstaternas kontrollmakt*, Gidlunds förlag i samarbete med Riksbankens Jubileumsfond

Forsén, Björn (2001) *Momshandboken*. Upplaga 2, Nordstedts Juridik AB

Gratzer, Karl (2001) *Ekonomisk brottslighet och nationalstaternas kontrollmakt*, Gidlunds förlag i samarbete med Riksbankens Jubileumsfond

Johansson, Lars & Magnusson, Dan (2001) *Ekonomisk brottslighet och nationalstaternas kontrollmakt*, Gidlunds förlag i samarbete med Riksbankens Jubileumsfond

Johansson, Sven H (2001) *Ekonomisk brottslighet och nationalstaternas kontrollmakt*, Gidlunds förlag i samarbete med Riksbankens Jubileumsfond

Melin, Mats & Nergelius, Joakim (2012) *EU:s konstitution*. Upplaga sju Norstedts Juridik AB

Melz, Peter (2018) *Mervärdesskatt*. Upplaga nio, Iustus Förlag AB

Nääv, Maria & Zamboni, Mauro, Juridisk metodlära (2018), Andra upplagan, Studentlitteratur, Lund

Sigbladh, Roland & Magnusson, Dan (2001) *Ekonomisk brottslighet – Så skyddar du dig och din verksamhet*, Upplaga 1, Lundén information AB

Sjögren, Hans & Leif Appelgreen (2001) *Ekonomisk brottslighet och nationalstaternas kontrollmakt*, Gidlunds förlag i samarbete med Riksbankens Jubileumsfond.

Sund, Bill (2001) *Ekonomisk brottslighet och nationalstaternas kontrollmakt*, Gidlunds förlag i samarbete med Riksbankens Jubileumsfond

Viking, Lars & Collste Göran (2001) *Ekonomisk brottslighet och nationalstaternas kontrollmakt*, Gidlunds förlag i samarbete med Riksbankens Jubileumsfond

Wong, Christoffer (2001) *Ekonomisk brottslighet och nationalstaternas kontrollmakt*, Gidlunds förlag i samarbete med Riksbankens Jubileumsfond
Åbjörnsson, Rolf (2001) *Ekonomisk brottslighet och nationalstaternas kontrollmakt*, Gidlunds förlag i samarbete med Riksbankens Jubileumsfond

Internetkällor

Konsumenternas

<https://www.konsumenternas.se/lana/fakta/om-penningtvatt>

Momsens

<https://www.momsens.se/eu-momskarusellen-hur-fungerar-bedrageriet-med-eu-momsen>

Skatteverket

<https://www.skatteverket.se/foretagochorganisationer/moms/saljavarorochtjanster/momssatspavarorochtjanster.4.58d555751259e4d66168000409.html>

<https://www4.skatteverket.se/rattsligvagledning/edition/2015.4/329315.html>

<https://www4.skatteverket.se/rattsligvagledning/edition/2015.4/329315.html>

<https://www4.skatteverket.se/rattsligvagledning/373318.html>

<https://www4.skatteverket.se/rattsligvagledning/edition/2019.7/329315.html?q=Urspringsprincipen+#h-Destinations-och-urspringsprincipen-mm>

Europeiska unionen

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:61964CJ0006&from=EN>

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:61977CJ0106&from=EN>

<https://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/proportionality.html?locale=sv>

https://ec.europa.eu/info/law/law-making-process/types-eu-law_sv#primrrtt-och-sekundrrtt

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/HTML/?uri=CELEX:31977L0388&from=SV>

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/HTML/?uri=CELEX:61986CJ0080&from=SV>

<https://lagen.nu/begrepp/Legalitetsprincipen>

<https://lagen.nu/1994:1219> (*Lag (1994:1219) om den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna*)

Övriga webbkällor

https://ec.europa.eu/info/law/law-making-process/types-eu-law_sv#primrrtt-och-sekundrrtt

<http://ekobrott.se/om-ekobrott/om-ekonomisk-brottslighet/>

<https://swedbank.com/sv/newsroom/pressmeddelanden.details.3E810539C32137C0.html>